

European Commission
Environment DG
Mr. Daniel CALLEJA CRESPO
Ms Alia ATITAR DE LA FUENTE
Mr. Marco BONETTI
B - 1049 Brussels
Belgium

Alia.atitar-de-la-fuente@ec.europa.eu

marco.bonetti@ec.europa.eu

www.ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/make_a_complaint_nl.htm

Onze referentie: AC011/NL

Betreft: Final derogation Nitrates Directive, Netherlands, klacht

Netherlands, Nijmegen, 23 januari 2017

Deze brief wordt u toegezonden namens de volgende organisaties, allen gevestigd te Nederland.

- Vereniging Leefmilieu

- Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. (MOB)

- Stichting Openbare Ruimte

De bovengenoemde organisaties wensen het volgende in te brengen over de aanstaande beslissing van de Europese Commissie over het beëindigen dan wel voorwaardelijk verlengen van een nieuwe Nederlandse derogatie van de Nitraatrichtlijn (91/676).

Dit is nodig aangezien een voldoende waterkwaliteit een noodzakelijke bestaansvoorwaarde is voor de leefkwaliteit van mens, natuur en milieu. De Nitraatrichtlijn ziet op herstel en behoud van de Nederlandse waterkwaliteit.

De Nitraatrichtlijn is in 1991 gepubliceerd, en vormt een integraal onderdeel van de Kader Richtlijn Water en doelt op de bescherming van oppervlaktewater en grondwater tegen verontreinigingen door nitraten vanuit de landbouwsector, en op het promoten van duurzame landbouwpraktijken. Het vervangt Richtlijn 75/440/EEG van de Raad van 16 juni 1975 betreffende de kwaliteit van het oppervlaktewater. Sinds 1996 zijn 5 actieprogramma's opgesteld door de Nederlandse regering. Hieruit volgt dat veel langer dan 20 jaar beleid wordt gevoerd om de waterkwaliteit aan minimumeisen te laten voldoen.

Wij stellen echter vast dat ondanks meer dan 20 jaar Nederlands beleid om aan de doelstellingen van de nitraatrichtlijn te voldoen de gemiddelde nitraatconcentratie in het grond- en/of oppervlaktewater in de zandregio's en de Lössregio's in de laatste rapportageperiode voor de Nitraatrichtlijn (2012-2015) ruim boven de norm van 50 mg/l blijft liggen, en de trends voor de laatste jaren weer een stijging laten zien. De afname van de stikstofoverschotten in deze regio's (bepalend voor de trend van de nitraatuitspoeling) nemen sinds de laatste rapportageperiode niet meer af. Door de forse veestapeluitbreiding sinds het loslaten van de melkquotum moet gevreesd worden dat deze stagnerende trend zelfs omslaat naar een stijgende trend.

In april 2016 is in opdracht van de Europese Commissie, Directoraat-Generaal Milieu, een onderzoeksrapport gepubliceerd naar onder meer de naleving van de Nitraatrichtlijn door de EU-lidstaten onder de titel Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles. Het rapport geeft een alarmerend beeld van de Nederlandse situatie.

Indien na ruim 20 jaar beleid nog altijd sprake is van een alarmerende situatie moet ernstig rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de Nederlandse overheid verregaand in gebreke blijft in het voeren van doelmatig beleid. Voor een nieuwe verlenging van de Nederlandse derogatie van de Nitraatrichtlijn in 2017 zijn onvoldoende argumenten beschikbaar. Een nieuwe derogatie van de Nitraatrichtlijn moet strijdig worden genoemd met het Nederlandse en Europese milieubelang. Het staat bovendien haaks op het streven naar een duurzame landbouw.

Nederland is het meest veedichte land van Europa.

De negatieve gevolgen van grootschalige intensieve veehouderij zijn zowel ernstig als ook veelomvattend. Dit raakt niet enkel de waterkwaliteit. In bijlage I bij deze brief worden enkele van de meest ernstige problemen rond de Nederlandse veehouderij kort beschreven.

Hierna wordt onderbouwd waarom een nieuwe derogatie niet kan worden toegekend aan Nederland.

- Nitraatrichtlijn

Wat houdt een nu geldende Nederlandse derogatie van de Nitraatrichtlijn in?

De ontheffing, ook wel derogatie genoemd, houdt in dat Nederlandse boeren onder voorwaarden in plaats van 170 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare in de jaren tot en met 2017 250 of 230 kilogram (afhankelijk van hun locatie) stikstof per jaar per hectare mogen deponeren.

In Nederland zijn ca. veertigduizend veebedrijven gevestigd, met totaal een veestapel van onder meer 4,1 miljoen stuks rundvee, 107 miljoen kippen en 12,6 miljoen varkens, die samen jaarlijks ca. 75 miljoen ton mest veroorzaakt (CBS 2015). Nederland is het meest veedichte land van Europa en ver daarbuiten.

Nederland heeft reeds decennia een excessief mestoverschot. Dit mestoverschot leidt tot ernstige milieuschade voor bodem, water (nitraten en fosfaten) en natuur (stikstofschaade Natura 2000-gebieden).

In uw onderzoeksrapport *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles* worden de volgende vaststellingen gedaan.

Table 10 – Production of manure in ton per 100 ha of agricultural land (UAA) per selected NUTS 2 region based on FADN data (NUTS 3 level) for the year 2010

Region	Grazing animals ¹	Pigs	Poultry ²
Brittany, France	1 937	508	93
Lombardy, Italy	2 342	555	43
Mit Jutland, Denmark	942	759	8
Murcia, Spain	502	528	17
North-Brabant, the Netherlands	3 743	2 174	167
South and eastern Ireland, Ireland	2 211	36	2
Weser-Ems, Germany	2 044	661	71
Wielkopolska, Poland	727	259	29

¹ Including liquid fraction after separation manure from grazing animals and pigs
² Including solid fraction after separation manure from grazing animals and pigs

bron: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 106

Excessive nitrogen load in freshwater

(...)

In 2013, less than 20 % of the surface water bodies in the Meuse river basin (including North-Brabant) met the WFD quality standards for total nitrogen concentration in the Meuse River Basin Management Plan (Dutch Government, 2014b). In 2009, the groundwater quality in the areas with sandy soils – large part of North-Brabant – in the Meuse river basin did not meet the WFD objective for nitrates (Dutch Government, 2014b). Agriculture is largely responsible for the high concentrations of nitrate in water. In addition, the nitrogen and phosphorus concentrations of regional waters in North-Brabant are also heavily affected by nutrient losses in upstream parts of rivers basins in Belgium, where there is also intensive agriculture (Dutch Government, 2009).

bron: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 258-259

Excessive phosphorus load in freshwater

(...)

More than half of the soils of agricultural areas in the Netherlands, including North-Brabant, were saturated with phosphorus. In North-Brabant, almost all grid cells have a share of 50 % of saturated areas. In the eastern part of North-Brabant, the surplus is slightly higher than in the western part of North-Brabant. Phosphorus saturated areas are responsible for eutrophication of surface and ground waters in North-Brabant.

bron: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 262

Eutrophication in freshwater

Phosphorus saturated areas have a high potential to cause eutrophication of surface waters and groundwater bodies that are linked to surface water bodies. The ground waters and surface waters in North-Brabant largely suffer from eutrophication (Groenendijk, et al., 2012) (Dutch Government, 2009).

(...)

In 2009, the nitrogen surplus of dairy farms on the sandy soil in the south of the Netherlands ranged from 145-150 kg/ha N UAA (Van der Ham & Daatselaar, 2012). The phosphorus surplus of dairy farms in this region was 75 kg/ha P UAA.

bron: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 263-264

Preventive measures to reduce nutrients concentration in water

The Nitrates Action Programme implementing the Nitrates Directive in the Netherlands sets out a number of requirements on manure use, and consequently, on nutrient surpluses. However, the measures of the Nitrates Action Programme 2014-2017 are insufficient to meet the water quality objectives of the Water Framework Directive.

For the Netherlands, the annual costs of measures to meet the WFD targets amount to €390 million (PBL, 2008). The majority of measures have to be taken in the regional water system for a total cost of €325 million per year, and the rest in national waters (Meuse, Rhine, Scheldt, and Ems river). North-Brabant is largely located in the Dutch part of the Meuse river basin. In the river basin management plan for the Meuse for the period 2009-2015, the investments for measures addressing diffuse sources (mainly agriculture) are calculated at €65 million for the period 2009-2027 (i.e. €3.6 million /yr during the period) (Dutch Government, 2009).

bron: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 266

Box 2 – Focus on Dutch manure market

Pig manure from fatteners in the Netherlands contains 9.0 kg of nitrogen, 3.9 kg of phosphate and 6.8 kg of potassium per ton of manure. In 2013, chemical fertiliser prices were €1.02, €0.93 and €0.61 per kg of nitrogen, phosphate and potassium, respectively (LEI, 2014). Thus, an arable farmer would be willing to pay a maximum of €13 per tonne of pig manure from fatteners. The transportation costs are about €2 per tonne and €0.8 per tonne per km (Kruseman, et al., 2008; Kruseman, et al., 2012). The costs of GPS systems in transportation trucks, of weighing, and of manure analyses of mineral contents are included and are about €1 per tonne (Horne, et al., 2013). Government costs for a control system and the administrative costs for the farmer are not included. Based on these costs, in this case study pig manure from fatteners can be transported over 135 km before a pig farmer has to pay for the removal of his surplus manure (Luesink, et al., 2013). The transportation cost will then cancel out the selling price of manure. However, similarly to other markets, the price will drop when supply is higher than demand. This is the case in all European regions with manure

surplus. The Netherlands experiences the worse situation, since the manure surplus concerns the whole country. Considering phosphate, for instance, the supply is about 85 million kg while the demand is between 50 and 55 million kg (Luesink, et al., 2014).

Due to the higher supply than demand, manure tends to be seen as a waste product rather than a valuable fertilising product. As a consequence, Dutch arable farmers in the northern and south-western parts of the country get paid when they accept pig manure. Pig farmers from the south-eastern Netherlands had to pay approximately €18 per tonne to get rid of their manure surplus. Although there are price incentives for farmers that can apply manure, a part of the manure produced within the Netherlands has to be eventually exported (Luesink, et al., 2014). The Netherlands and Flanders (Belgium) are the only EU regions that produces so much manure that it is not legally possible to apply the surplus anywhere in the country.

bron: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 108

Het Nederlandse Planbureau voor de Leefomgeving stelt¹:

De algemene KRW-beoordeling voor grondwater is in 2015 overwegend goed. Regionaal blijven er problemen; voor 2021 is geraamd dat 50% van de grondwaterlichamen ontoereikend is voor terrestrische natuur en 15% voor drinkwaterwinning. Ondanks de verbetering in het zuidelijk löss- en zandgebied zal daar ook in 2027 de norm van 50 milligram nitraat per liter nog worden overschreden.

De Nederlandstalige versie van de Environmental Data Compendium stelt vast: ²

Verschillen in nitraatconcentratie per gebied

De gemiddelde nitraatconcentratie in het uitspoelend water in de Lössregio in de laatste rapportageperiode voor de Nitraatrichtlijn (2012-2015) was 75 mg/l en ligt ook nog ruim boven de norm van 50 mg/l. Er is in de Lössregio nauwelijks sprake van verbetering ten opzichte van de vorige rapportageperiode (2008-2011).

Opmerkelijk is dat de Nederlandse webpagina afwijkt van de Engelstalige versie. Deze stelt:

The average nitrate concentration in groundwater in the sandy region of the Netherlands has decreased so much that the target of 50 mg/l is within reach. This is however not yet the case in the loess region, but the target has already been achieved in the clay and peat regions.

Vastgesteld moet worden dat de milieu- en natuurschade vanwege het mestoverschot zeer groot is, en het decennia kan duren voordat de milieuschade aan bodem en water weer hersteld is. Voorwaarde is dat de overmatige mestaanwending zal zijn gestaakt. Schadebeperking maakt het noodzakelijk dat zo spoedig mogelijke de overmatige mestaanwending wordt beëindigd.

Mestverwerking

De Nederlandse overheid tracht het bestaande mestoverschot hoofdzakelijk terug te dringen middels het stimuleren van mestverwerking. Het eenzijdig inzetten op mestverwerking stuit op fundamentele kritiek. Het volgende wordt onder uw aandacht gebracht.

Mestvergisters vergroten het probleem van het overschot aan nutriënten, mogelijke effecten op verspreiding van pathogenen onderschat

Mestvergisting en andere vormen van mestbewerking blijkt tot op heden weinig meer dan een noodgreep als reactie op het mestoverschot. Hier wordt niet het standpunt verkondigd dat mestbewerking altijd afgewezen moet worden. Wel moet worden vastgesteld dat de wijze waarop mestbewerking zich tot nu ontwikkelt ernstige kritiek oproept. Dit is zowel kritiek op de overheid (die bijna wanhopig, en met veel subsidie, mestbewerking probeert aan te jagen) als de sector die zich geen raad weet met de mest. De overheid verkwist veel geld in kwaliteitsarm mestbeleid, en laat na een deugdelijke milieufweping te maken. En dan de boeren: verontrustend is dat velen van hen niet bezig lijken te zijn met opbrengsten en rendementen van mestvergisters maar enkel gericht op het zich ontdoen van de mest.

¹ <http://themasites.pbl.nl/balansvandeleeftomgeving/jaargang-2016/themas/water/kwaliteit-en-quantiteit-grondwater>

² <http://www.clo.nl/indicatoren/nl0271-nitraat-in-het-uitspoelend-water-onder-landbouwbedrijven>

Mestprobleem of nutriënten probleem?

Strikt genomen bestaat geen mestprobleem maar een probleem m.b.t. een overschot van de nutriënten stikstof en fosfor. Daarom moet het curieus heten dat getracht wordt dit op te lossen met vergisters. Curieus omdat nutriënten stikstof en fosfor zich niet laten vergisten. Er komen evenveel nutriënten stikstof en fosfor uit de vergister als erin gaan.

Er worden momenteel honderden miljoenen Euro's aan publiek geld in de vorm van subsidies naar zogenaamde mestvergisters. Deze vergisten meer veevoer dan mest. Dit komt doordat in mest te weinig energie zit voor een minimaal acceptabele gasopbrengst. Daarom gaan er 'energiegewassen' bij. In Duitsland gaat door dit perverse systeem nu 1/3 deel van de maisopbrengst rechtstreeks de vergister in (bron: Rabobank). Toch moet het vee gevoederd worden, zodat er meer veevoeder moet worden geïmporteerd vanuit bijvoorbeeld Zuid-Amerika. Kortom, onverdedigbaar subsidiebeleid. Dit wordt bovendien nog versterkt door het gegeven dat provincies de bouw van vergisters en alle initiatieven in die richting met uw maximale bestuurlijke macht stimuleert, waaronder ook financieel ondersteuning. En: er komen meer nutriënten stikstof en fosfor uit de vergister uit dan er via de mest ingaan. Immers, de 'energiegewassen' bevatten ook nutriënten stikstof en fosfor. Het probleem van de overschot van nutriënten stikstof en fosfor wordt door 'mestvergisters' dus eerder vergroot dan verkleind.

Vergisters en bodemvruchtbaarheid

Een cruciale randvoorwaarde voor een goede bodemvruchtbaarheid is het gehalte aan organische stof. Om die op peil te houden of te verbeteren is veel biomassa (koolstof) nodig. Door achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid (lees humusgehalte en daarmee het bodemleven) neemt ook het waterbufferend vermogen van de bodem af en daardoor spoelen vrije mineralen sneller uit en droogt de bodem sneller uit en moet er vaker en meer geïrrigeerd/beregend worden. Kortom een doodlopende weg.

Verspreiding van zoönosen

Een onderschat probleem bij centrale mestvergisters is dat ook mest van zieke dieren naar de vergisters gaat. Dat is immers niet uit te sluiten en wordt ook altijd vergund. Nu zijn er wel voorschriften om te pasteuriseren, maar dit wordt lang niet altijd overal gedaan. En als het al wordt gedaan dan is het zeker niet uitgesloten dat pathogene bacteriën en virussen de pasteurisatie stap overleven en gebruik van digestaat tot verspreiding van dierziekten kan leiden. Neem bijvoorbeeld thermofiele sporenvormende bacteriën zoals XTAS-sporen, die de melkwaliteit negatief kunnen beïnvloeden.

Ze overleven een pasteurisatie bij 70 graden C. Een ander voorbeeld is miltvuur dat nog hogere temperaturen kan overleven. Aanwending van producten van vergisting kan daardoor leiden tot verdere verspreiding van dierziekten. De intensieve veehouderij loopt wat dierziekten betreft toch al op de rand van de afgrond zoals onlangs nog weer is gebleken met de vogelgriep.³

Voorts geldt dat de in het Nederlandse buitengebied zeer dominant aanwezige veehouderij op steeds minder maatschappelijk draagvlak kan rekenen onder het Nederlandse publiek. De inzet van de Nederlandse regering van zware bestuurlijke machtsmiddelen gericht op het stimuleren van grote aantallen mestverwerkingsinstallaties stuit op grote weerstand. Omwonenden maken zich grote zorgen over de zwakke regulering van de milieugevolgen voor de omgeving van de mestinstallaties. U wordt verwezen naar bijlage II bij deze brief.

³ <http://www.mobilisation.nl/index.php?id=37>

De Nederlandse regering heeft het Nederlandse publiek geen gelegenheid geboden tot inspraak over haar standpunt ten aanzien van de Nederlandse plichten krachtens de Nitraatrichtlijn.

Tot op heden laat de Nederlandse overheid na het laten krimpen van de excessieve omvang van de Nederlandse veestapel in overweging te nemen. Een krimp van de veestapel is een meer dan reële optie aangezien sinds vele jaren het aantal veehouderijbedrijven afneemt, en daarmee productieruimte langs natuurlijke weg vrijkomt. Echter, thans laat de Nederlandse overheid toe dat de productierechten van de stakende veehouderijbedrijven volledig worden verhandeld en gekocht door andere bedrijven die wensen uit te breiden, zonder dat daarbij enige vorm van afroming van de productierechten plaats heeft. Tot voor kort liet de Nederlandse overheid bovendien toe dat ammoniakemissierechten werden verhandeld zonder enige vorm van afroming.

De Nederlandse melkveestapel is in de afgelopen jaren fors toegenomen.

De Nederlandse regering kon en moest voorzien dat de melkveesector zou uitbreiden met het vervallen van het melkquotum. De regering moet gebrekkig optreden verweten worden om de toename van de veestapel te voorkomen.

Een verlenging van de derogatie staat in de weg aan het bereiken van de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn.

Een nieuwe derogatie is strijdig met het Nederlandse en Europese belang om de schadelijke gevolgen van veehouderij in overeenstemming te brengen met de milieu-eisen.

U wordt verzocht niet in te stemmen met een nieuwe Nederlandse derogatie van de Nitraatrichtlijn.

Conclusie

De beslissing van uw Commissie over de Nederlandse derogatie raakt aan de geloofwaardigheid van het Europese milieubeleid. De inspanningen in 40 jaar Nederlands beleid om in overeenstemming met de normen van de Nitraatrichtlijn te komen moeten onvoldoende genoemd worden. De Nederlandse regering laat na gevolgen te verbinden aan de onaanvaardbare milieugevolgen van de excessieve Nederlandse veeconcentraties. De huidige veedichtheid moet onverenigbaar heten met de eisen van een gezond leefmilieu.

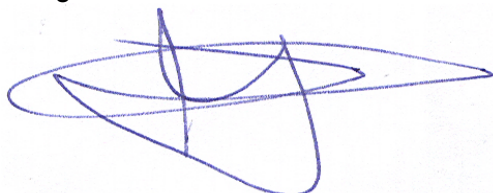
U wordt verzocht het gestelde in deze brief te betrekken bij uw besluit over het verzoek van de Nederlandse regering tot hernieuwde verlenging van de Nitraatrichtlijn.

Wij zijn uiteraard beschikbaar voor een nadere toelichting.

Namens Mobilisation for the Environment, Vereniging Leefmilieu en Stichting Openbare Ruimte,

Dank voor uw aandacht.

Hoogachtend,

drs. ing. Johan G. Vollenbroek

Kopie: de Nederlandse regering, p/a staatssecretaris van Economische Zaken, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag

De gebrekkige aanpak door de overheid van verontreiniging van water en bodem door veehouderij staat niet op zichzelf. De Nederlandse veehouderij is oorzaak van meerdere, deels samenhangende problemen, waar de Nederlandse overheid gebrekkig op handelt. Dit wordt hierna toegelicht.

- Onvoldoende bescherming tegen gezondheidsrisico's

Door de Nederlandse veehouderij treedt een potentieel ingrijpende aantasting op van de leefkwaliteit van omwonenden als gevolg van onder meer fijnstof, endotoxines en zoönosen.

De gezondheidsrisico's van endotoxines en zoönosen zijn in Nederland uitgebreid onderzocht. Dit onderzoek is een direct gevolg van een serie sterfgevallen vanwege Q-koorts, veroorzaakt door grootschalige geitenhouderij. Inmiddels zijn meerdere onderzoeksresultaten gepubliceerd, en ook zijn meerdere adviezen uitgebracht door terzake deskundige adviesinstanties. Tot op heden is de Nederlandse overheid niet tot tastbaar optreden gekomen om de gezondheidsrisico's tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen.

Verwezen wordt naar de volgende websites:

www.rivm.nl/Onderwerpen/V/Veehouderij_en_gezondheid/Onderzoek_veehouderij_en_gezondheid_omwonenden_VGO

www.ggdhvb.nl/nieuws/2016/07/Maatregelen-nodig-om-gezondheidsrisico-s-voor-omwonenden-veehouderijen-te-beperken

Hierbij dient in herinnering te worden geroepen het wankelmoedige optreden van het Nederlandse openbaar bestuur inzake de Q-koortsuitbraak. De Nationale Ombudsman heeft een rapport gepubliceerd over het onvoldoende optreden van de Nederlandse overheid. Verwezen wordt naar de betrokken ombudsman rapportage:

www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2012/nationale-ombudsman-over-de-qkoortsaanpak-de-overheid-heeft-het-vertrouwen-van-de

Thans is een patiëntenorganisatie een juridische procedure gestart om de Nederlandse Overheid aansprakelijk te stellen voor geleden schade als gevolg van laakbaar gebrekkig optreden. Verwezen wordt naar de volgende website:

www.stichtingquestion.nl

- Onvoldoende bescherming tegen geurhinder

De geurhinder door veehouderij leidt tot een ingrijpende aantasting van de leefkwaliteit van omwonenden van veebedrijven. De Nederlandse bij wet vastgelegde normen voor geurhinder zijn omstreden. De eisen die aan de veehouderij worden gesteld om de gevolgen van de stankemissies te beperken zijn zwak, ondanks dat de beschikbare milieutechnieken een veel hoger beschermingsniveau zouden kunnen bieden. Het geboden beschermingsniveau van omwonenden is ernstig onvoldoende.

Verwezen wordt naar de notitie van de GGD Notitie: Adviezen GGD'en inzake Landelijke evaluatie Wet geurhinder en veehouderij van 29 mei 2015. Zie:

www.ggdghor.nl/media/filebank/c926e74e77064eb3bdaf952df7777b2f.pdf

Tevens wordt verwezen naar de website van de burgerorganisatie Max5Odeur voor nadere informatie over het zwakke beschermingsniveau van de Wet geurhinder en veehouderij.

www.max5odeur.nl/?page_id=27

- Habitatrichtlijn, ernstige natuurschade door stikstof

De reeds decennia optredende ammoniakemissies door veehouderij worden tot op heden door de Nederlandse overheid zonder ambitie aangepakt. Verwezen wordt naar de webpagina van Mobilisation:

www.mobilisation.nl/index.php?id=37

De vanwege de Habitatrichtlijn door de Nederlandse overheid opgestelde Programmatische Aanpak Stikstof is omstreden, en thans onderwerp van juridisch geding bij de hoogste Nederlandse bestuursrechter, de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Omstreden vanwege zowel het uiterst geringe ambitieniveau (in 2060 zullen de natuurdoelen nog steeds niet zijn bereikt) alsook vanwege strijd met de juridische eisen.

Verwezen wordt naar het persbericht van de Raad van State.

www.raadvanstate.nl/pers/persberichten/tekst-persbericht.html?id=991&summary_only=&category_id=8

- Subsidie voor intensieve veehouderij, I

Inmiddels is een bedrijfsomvang van meer dan 10.000 varkens of 100.000 legkippen gebruikelijk geworden in de Nederlandse veehouderij. Een dergelijke bedrijfsomvang wordt tot op heden door de Nederlandse overheid toegelaten in de directe nabijheid van omwonenden en / of kwetsbare natuur.

In Grubbenvorst (gemeente Horst aan de Maas) is thans een varkensbedrijf in oprichting voor 36.000 varkensplaatsen, alsmede een vleeskippenbedrijf voor het houden van 1,1 miljoen vleeskippen. Ook die bedrijfsinitiatieven zijn geprojecteerd op korte afstand van omwonenden. Deze bedrijfsinitiatieven zijn bovendien tot stand gekomen met subsidie van de Nederlandse overheid. Verwezen wordt naar de volgende website:

www.nos.nl/artikel/393267-subsidie-voor-gigastal-limburg.html

www.wakkerdier.nl/persberichten/gigastal-krijgt-miljoenen-subsidie

- Subsidie voor intensieve veehouderij, II

Aan de veehouderijsector zijn bovendien tientallen miljoenen subsidies verstrekt om de toepassing van luchtwasstechnieken te stimuleren. Echter, de deugdelijke werking van de luchtwassers blijkt vaak gebrekkig.

Overigens staan de subsidies op gespannen voet met het principe 'de vervuiler betaalt'. Thans bekostigt de Nederlandse belastingbetaler voor een aanzienlijk deel de - als gesteld: gebrekkig - functionerende luchtwassers. Voor een schatting van de omvang van de subsidies wordt verwezen naar de publicatie van Stichting Wakker Dier. Zie

www.wakkerdier.nl/uploads/media_items/rapport-luchtwassers-2015.original.pdf

- Zwakke handhaving geldende milieu-eisen

Voor zover rechtsregels bestaan, wordt op de naleving van die regels door de Nederlandse overheid gebrekkig toegezien. Bijvoorbeeld wordt gewezen op de gebrekkige handhaving inzake emissiereducerende staltechnieken, meer in het bijzonder luchtwastechnieken.

Verwezen wordt naar enkele van rijkswege opgestelde rapporten, die dit handhavingstekort aan het licht brengen.

Toezicht- en naleeftekorten bij de IPPC branche intensieve veehouderij; Onderzoek naar luchtwassystemen en het effect op de ammoniakemissie (Inspectie Leefomgeving en Transport, 2012). Digitaal beschikbaar via:

www.ilent.nl/onderwerpen/leefomgeving/risicovolle_bedrijven_en_activiteiten/publicaties_en_rapporten/

Provincie Noord Brabant; resultaten Brabantbrede toezichtsaanpak luchtwassers 2011-2012

www.brabant.nl/applicaties/sis/download.ashx?qvi=44331

Uit de Nederlandse media, Vrij Nederland 28 mei 2013: *Falend toezicht: het stinkt in varkensstal Nederland*

www.vn.nl/falend-toezicht-het-stinkt-in-varkensstal-nederland/

Voorts wordt gewezen op een zelfs flagrant handhavingstekort inzake de plichten krachtens de Habitatrichtlijn. Mogelijk duizenden veehouderijbedrijven zijn illegaal uitgebreid zonder dat de Nederlandse overheid handhavend is opgetreden. Verwezen wordt naar ondergenoemde ambtshalve verricht onderzoek:

Decentralisatie natuurbeleid: Noordelijke provincies aan zet; Noordelijke Rekenkamer, 22 januari 2014).

Uit dit onderzoek de volgende passage:

GS van de provincie Drenthe hebben, totdat de PAS definitief in werking treedt, in december 2012 eigen interimbeleid vastgesteld om de stikstofdepositie in Natura2000- gebieden te reguleren. Dit beleid is gebaseerd op een advies zoals opgenomen in het Groenmanifest Drenthe. De provincie heeft tot medio 2013 aan ruim 300 agrarische bedrijven een NBwet-vergunning verleend. Eind 2013 hebben GS besloten om de vergunningverlening op te schorten tot 1 februari 2014. De provincie voert als redenen aan dat het interimbeleid een potentiële verdubbeling van agrarische bedrijven mogelijk maakt en een risico vormt voor het succesvol toepassen van de PAS⁴ vanaf 2014. Daarnaast speelt het probleem van de zogenoemde interim-uitbreiders, agrarische bedrijven die zonder NBwet-vergunning tussen 1994 en 2009 hebben uitgebreid. Het betreft mogelijk zo'n 1.000 bedrijven.

⁴ Nederlands beleidsprogramma krachtens de Habitatrichtlijn gericht op reductie van stikstofschaade, toevoeging JV

Zie:

www.noordelijkerekenkamer.nl/nl/onderzoek/actuele-rapporten/79-decentralisatie-natuurbeleid-de-noordelijke-provincies-aan-zet

- Onvoldoende Nederlandse milieuzorg

Het Nederlandse openbaar bestuur heeft naar oordeel van velen in de afgelopen 20 jaar een negatieve staat van dienst ontwikkeld in haar zorgplichten voor het Nederlandse milieu. Over de gebrekkige regie van de Nederlandse overheid is door het Planbureau voor de Leefomgeving het volgende recente ambtsrapport uitgebracht. In dit rapport wordt ook nader ingegaan op de gevolgen van de veehouderij voor de leefomgeving.

www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2016/richtinggevend-rijksbeleid-nodig-om-uitstoot-broeikasgassen-te-beperken

In de recente afscheidsrede van hoogleraar en oud minister van Landbouw Cees Veerman worden kritische noten gekraakt over het gebrek aan sturing:

www.resource.wur.nl/nl/show/Veerman-oordeelt-voor-de-laatste-keer-.htm

- Overzicht onvolledig

Het bovengenoemde overzicht is onvolledig. De ruimtelijke effecten van volumineuze gebouwen in het landschap, de gevolgen van zwaar vrachtverkeer vanwege de veehouderij (mest-, voer-, en veetransport) voor de lokale bevolking, het dikwijls gebrekkige dierenwelzijn, de rooibouw vanwege de productie van veevoer en de bijdrage van veehouderij aan broeikasemissies mogen niet ongenoemd blijven.

- Samenvatting

Veel EU-lidstaten hebben elk hun eigen specifieke milieuproblemen. De Nederlandse milieuschade wordt voor groot deel veroorzaakt door de uitzonderlijke veedichtheid, en een daarmee gepaard gaande uitzonderlijke mestproductie (ca. 75 miljoen ton mest op jaarbasis).

Tot op heden heeft de Nederlandse overheid het korte termijn bedrijfsbelang van ca. veertigduizend veehouderij-bedrijven laten prevaleren boven het belang van de leefkwaliteit van zeventien miljoen Nederlanders.

De Nederlandse veehouderij stuit op een afnemend maatschappelijk draagvlak van het Nederlandse publiek. De Nederlandse overheid treedt onvoldoende op om de milieugevolgen van de intensieve veehouderij te beperken. Gelet op de hoge bevolkingsdichtheid en de gevolgen van de uitzonderlijke veedichtheid in Nederland voor mens en milieu bestaat een urgente noodzaak tot resoluut gewijzigd optreden.

Bijlage II bij brief MOB Final derogation Nitrates Directive d.d. 23 januari 2017

Veel Nederlandse burgers zijn ernstig verontrust over het stimuleren van mestverwerking in hun directe leefomgeving door de Nederlandse overheid. Hieronder een overzicht van websites van bezorgde burgers en mediaberichten.

Asten:

<https://petities.nl/petitions/geen-mestfabriek-in-asten?>

Roosendaal:

<http://www.omroepbrabant.nl/?news/2478551183/Verzet+tegen+'stinkende'+mestfabriek+in+Roosendaal+'We+vr ezen+voor+onze+gezondheid.aspx>

Landhorst:

<http://www.stopmestfabriek.nl>

Oss:

<http://www.bd.nl/regio/oss-uden-veghel-e-o/oss/verzet-in-oss-ook-stad-praat-nu-over-mestfabrieken-1.6085312>

Horst aan de Maas:

<http://www.1limburg.nl/verzet-tegen-uitbreiding-biogasinstallatie-ashorst-horst>

Tirns:

<http://www.max5odeur.nl/?p=324>

Groenlo:

<http://megamestvergistergroenlonee.nl>

Dalfsen:

<http://www.destentor.nl/regio/dalfsen/mestprotest-dalfsen-ontspoor-1.4787069>

Varsseveld:

<http://www.gelderlander.nl/regio/achterhoek/waarschuwing-komst-vergister-naar-varsseveld-1.2261694>

Deurne:

<http://www.ed.nl/regio/deurne-e-o/deurne/massaal-protest-tegen-mestfabriek-deurne-1.3627614>

Zenderen:

<http://www.tubantia.nl/regio/hengelo-en-omgeving/borne/protest-mestfabriek-zenderen-tot-aan-raad-van-state-1.4979175>

Helmond:

<http://www.ed.nl/regio/helmond/onrust-over-meer-stank-den-ouden-in-helmond-1.6227589>

Witteveen:

<http://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/86583/Stankoverlast-door-biovergister-in-Witteveen>

Wanroy:

<http://www.gelderlander.nl/regio/maasland/st-anthonis/opnieuw-klachten-over-geluid-en-stank-van-mestverwerker-cleanergy-1.5997473>

Kreijel:

<http://www.agripres.nl/start/artikel/551695/nl>

Venray:

<http://www.peelenmaasvenray.nl/nieuws/venray/55376/ophef-mestfabriek-aan-metaalweg>

Grubbenvorst

<http://www.behouddeparel.nl/?q=node/3965>

European Commission
Environment DG
Mr. Daniel CALLEJA CRESPO
Ms Alia ATITAR DE LA FUENTE
Mr. Marco BONETTI
B - 1049 Brussels
Belgium

Alia.atitar-de-la-fuente@ec.europa.eu

marco.bonetti@ec.europa.eu

www.ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/make_a_complaint_nl.htm

Our reference: AC011/NL

Subject: Final Derogation Nitrates Directive, Netherlands; complaint

Netherlands, Nijmegen, 23 January 2017

This letter is sent on behalf of the following NGO's, all located in the Netherlands.

- Vereniging Leefmilieu

- Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. (MOB)

- Stichting Openbare Ruimte

The aforementioned NGO's wish to introduce the following concerning the forthcoming decision of the European Commission on the end or conditional extension of a new Dutch derogation of the Nitrates Directive (91/676).

This is necessary as adequate water quality is an essential precondition of life for people, nature and the environment. It is a necessary requirement for the quality of life of all Dutch citizens. The Nitrates Directive ensures the restoration and maintenance of water quality in the Netherlands.

The Nitrates Directive was published in 1991 and is an integral part of the Water Framework Directive and aims to protect surface water and groundwater against pollution caused by nitrates from agriculture, and promote sustainable agricultural practices. It replaces Directive 75/440 / EEC of 16 June 1975 concerning the quality of surface water. Since 1996, five action programs have been drafted by the Dutch government. Consequently, it follows from this that for far more than 20 years, policy has been implemented to meet minimum water quality requirements.

However, we note that in spite of more than 20 years of Dutch policy of meeting the goals of the Nitrates Directive, the average nitrate concentration in the ground and or surface water in the sand and Loess regions remains well above the standard of 50 mg / l according to the last reporting period for the Nitrates Directive (2012-2015), and the trend for the last few years again shows an increase. Nitrogen surpluses (which determine the rate of nitrate leaching in these regions) are no longer decreasing since the last reporting period. Due to major livestock expansion since the release of the milk quota, it is to be feared that what was a declining trend will now start to rise again.

In April 2016, commissioned by the European Commission, the Directorate-General for the Environment published a research report on, among other issues, compliance with the Nitrates Directive by the EU Member States under the title *Resource Efficiency in Practice - Closing Mineral Cycles*. The report provides an alarming picture of the Dutch situation.

If after more than 20 years of policy implementation one can still speak of an alarming situation, it must seriously be taken into consideration that the Dutch government largely fails to enact effective policies. There are insufficient arguments in support of a further extension of the Dutch derogation from the Nitrates Directive in 2017. A new derogation from the Nitrates Directive must be seen as contrary to Dutch and European environmental interests. Furthermore, it is at odds with the pursuit of sustainable agriculture.

The Netherlands is the most livestock-dense country in Europe.

The negative effects of large-scale intensive livestock farming are both serious and wide-ranging. The detrimental effects are not limited to only water quality. Appendix I of this letter lists some brief descriptions of the most serious problems resulting from Dutch livestock farming.

Thereafter follow the arguments explaining why a new derogation cannot be granted to the Netherlands.

- Nitrates Directive

What is the intention of the current Dutch derogation of the Nitrates Directive?

The exemption, known as a derogation, means that Dutch farmers may deposit under certain conditions up until 2017, instead of 170 kilograms of nitrogen from livestock manure per hectare, 250 or 230 kg (depending on their location) of nitrogen per hectare per year.

In the Netherlands there are approximately forty thousand livestock farms, with total livestock including 4.1 million cattle, 107 million chickens and 12.6 million pigs, that together produce approximately 75 million tons of manure annually (CBS 2015). The Netherlands is the most livestock dense country in Europe and beyond.

The Netherlands already has decades of excessive manure surplus. This excess manure causes serious environmental damage to soil, water (nitrates and phosphates) and nature (nitrogen damage in Natura 2000 areas).

In the recent EU-report *Resource Efficiency in Practice - Closing Mineral Cycles* - the following findings are made clear.

Table 10 – Production of manure in ton per 100 ha of agricultural land (UAA) per selected NUTS 2 region based on FADN data (NUTS 3 level) for the year 2010

Region	Grazing animals ¹	Pigs	Poultry ²
Brittany, France	1 937	508	93
Lombardy, Italy	2 342	555	43
Mit Jutland, Denmark	942	759	8
Murcia, Spain	502	528	17
North-Brabant, the Netherlands	3 743	2 174	167
South and eastern Ireland, Ireland	2 211	36	2
Weser-Ems, Germany	2 044	661	71
Wielkopolska, Poland	727	259	29

¹ Including liquid fraction after separation manure from grazing animals and pigs
² Including solid fraction after separation manure from grazing animals and pigs

source: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 106

Excessive nitrogen load in freshwater

(...)

In 2013, less than 20 % of the surface water bodies in the Meuse river basin (including North-Brabant) met the WFD quality standards for total nitrogen concentration in the Meuse River Basin Management Plan (Dutch Government, 2014b). In 2009, the groundwater quality in the areas with sandy soils – large part of North-Brabant – in the Meuse river basin did not meet the WFD objective for nitrates (Dutch Government, 2014b). Agriculture is largely responsible for the high concentrations of nitrate in water. In addition, the nitrogen and phosphorus concentrations of regional waters in North-Brabant are also heavily affected by nutrient losses in upstream parts of rivers basins in Belgium, where there is also intensive agriculture (Dutch Government, 2009).

source: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 258-259

Excessive phosphorus load in freshwater

(...)

More than half of the soils of agricultural areas in the Netherlands, including North-Brabant, were saturated with phosphorus. In North-Brabant, almost all grid cells have a share of 50 % of saturated areas. In the eastern part of North-Brabant, the surplus is slightly higher than in the western part of North-Brabant. Phosphorus saturated areas are responsible for eutrophication of surface and ground waters in North-Brabant.

source: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 262

Eutrophication in freshwater

Phosphorus saturated areas have a high potential to cause eutrophication of surface waters and groundwater bodies that are linked to surface water bodies. The ground waters and surface waters in North-Brabant largely suffer from eutrophication (Groenendijk, et al., 2012) (Dutch Government, 2009).

(...)

In 2009, the nitrogen surplus of dairy farms on the sandy soil in the south of the Netherlands ranged from 145-150 kg/ha N UAA (Van der Ham & Daatselaar, 2012). The phosphorus surplus of dairy farms in this region was 75 kg/ha P UAA.

source: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 263-264

Preventive measures to reduce nutrients concentration in water

The Nitrates Action Programme implementing the Nitrates Directive in the Netherlands sets out a number of requirements on manure use, and consequently, on nutrient surpluses. However, the measures of the Nitrates Action Programme 2014-2017 are insufficient to meet the water quality objectives of the Water Framework Directive.

For the Netherlands, the annual costs of measures to meet the WFD targets amount to €390 million (PBL, 2008). The majority of measures have to be taken in the regional water system for a total cost of €325 million per year, and the rest in national waters (Meuse, Rhine, Scheldt, and Ems river). North-Brabant is largely located in the Dutch part of the Meuse river basin. In the river basin management plan for the Meuse for the period 2009-2015, the investments for measures addressing diffuse sources (mainly agriculture) are calculated at €65 million for the period 2009-2027 (i.e. €3.6 million /yr during the period) (Dutch Government, 2009).

source: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 266

Box 2 – Focus on Dutch manure market

Pig manure from fatteners in the Netherlands contains 9.0 kg of nitrogen, 3.9 kg of phosphate and 6.8 kg of potassium per ton of manure. In 2013, chemical fertiliser prices were €1.02, €0.93 and €0.61 per kg of nitrogen, phosphate and potassium, respectively (LEI, 2014). Thus, an arable farmer would be willing to pay a maximum of €13 per tonne of pig manure from fatteners. The transportation costs are about €2 per tonne and €0.8 per tonne per km (Kruseman, et al., 2008; Kruseman, et al., 2012). The costs of GPS systems in transportation trucks, of weighing, and of manure analyses of mineral contents are included and are about €1 per tonne (Horne, et al., 2013). Government costs for a control system and the administrative costs for the farmer are not included. Based on these costs, in this case study pig manure from fatteners can be transported over 135 km before a pig farmer has to pay for the removal of his surplus manure (Luesink, et al., 2013). The transportation cost will then cancel out the selling price of manure. However, similarly to other markets, the price will drop when supply is higher than demand. This is the case in all European regions with manure

surplus. The Netherlands experiences the worse situation, since the manure surplus concerns the whole country. Considering phosphate, for instance, the supply is about 85 million kg while the demand is between 50 and 55 million kg (Luesink, et al., 2014).

Due to the higher supply than demand, manure tends to be seen as a waste product rather than a valuable fertilising product. As a consequence, Dutch arable farmers in the northern and south-western parts of the country get paid when they accept pig manure. Pig farmers from the south-eastern Netherlands had to pay approximately €18 per tonne to get rid of their manure surplus. Although there are price incentives for farmers that can apply manure, a part of the manure produced within the Netherlands has to be eventually exported (Luesink, et al., 2014). The Netherlands and Flanders (Belgium) are the only EU regions that produces so much manure that it is not legally possible to apply the surplus anywhere in the country.

source: *Resource Efficiency in Practice – Closing Mineral Cycles*, p. 108

The Nederlandse Planbureau voor de Leefomgeving (Netherlands Environmental Assessment Agency) states:⁵:

The overall KRW (Water Framework Directive) assessment for groundwater in 2015 is mainly good. Regional problems remain; for 2021 it is estimated that 50% of groundwater sources will be inadequate for terrestrial nature and 15% for drinking water. Despite the improvement in the southern loess and sand regions the standard of 50 milligrams of nitrate per litre will still be exceeded in 2027.

The Dutch version of the Environmental Data Compendium clearly states:⁶

Differences in nitrate concentration by region

The average nitrate concentration in run-off water in the Loess region in the last reporting period for the Nitrates Directive (2012-2015) was 75 mg / l and is still well above the standard of 50 mg / l. In the Loess region there is hardly any improvement over the previous reporting period (2008-2011).

Remarkably, the Dutch webpage differs from the English version. This states:

The average nitrate concentration in groundwater in the sandy region of the Netherlands has decreased so much that the target of 50 mg/l is within reach. This is however not yet the case in the loess region, but the target has already been achieved in the clay and peat regions.

It must be clear that the damage to nature and the environment due to excess manure application is very great, and it can take decades before the environmental damage to soil and water is repaired. A necessary condition is that excess manure application be discontinued. Damage limitation requires that any excessive manure application be terminated as soon as possible.

Manure treatment

The Dutch government aims to reduce the existing manure surplus by encouraging manure treatment. The unilateral reliance on manure treatment faces fundamental criticism. The following aspects are here brought to your attention.

Manure fermenters increase the problem of excess nutrients, while the potential impact of the spread of pathogens is underestimated

*Manure digestion and other forms of manure processing appears to date little more than an emergency measure in response to the manure surplus. It is **not** the view proclaimed here that manure processing should always be rejected. It should be noted however that the manner in which manure processing has developed up until now demands severe criticism. This is both a criticism of the government (which almost in desperation, and with many subsidies, is trying to boost manure processing) and of the sector itself which cannot cope with the surplus manure.*

5 <http://themasites.pbl.nl/balansvandeleeftomgeving/jaargang-2016/themas/water/kwaliteit-en-kwantiteit-grondwater>
6 <http://www.clo.nl/indicatoren/nl0271-nitraat-in-het-uitspoelend-water-onder-landbouwbedrijven>

The government has wasted a lot of money through a substandard policy on manure and has neglected to make a proper environmental assessment. And then the farmers: it is worrying that many of them seem to be not engaged with the proper functioning of manure digesters but are only interested in getting rid of the manure.

Manure problem or nutrient problem?

Strictly speaking, there is not a manure problem, but a problem with a surplus of the nutrients nitrogen and phosphorous. Therefore, the attempt to solve this problem with digesters should be considered strange. Strange because the nutrients nitrogen and phosphorus are not susceptible to fermentation. As much of the nutrients nitrogen and phosphorus enter the digester as exit from it. There are currently hundreds of millions of Euros of public money in the form of subsidies going to so-called manure digesters. These ferment more fodder than manure. This is because there is not enough energy in manure for a minimum acceptable gas yield. Therefore, so-called 'energy crops' are added. In Germany, by this perverse system, now 1/3 of the corn yield goes directly into the digester (source: Rabobank). Still, the cattle must be fed, so more fodder has to be imported from South America for example. Overall, an indefensible subsidy policy. This policy is further reinforced by the fact that the provinces build digesters and all initiatives in that direction are supported with all available means. And: more of the nutrients nitrogen and phosphorus come out of the digester than go into it with the manure. After all, the "energy crops" also contain nitrogen and phosphorus. The problem of the excess nutrients nitrogen and phosphorus is thus increased rather than diminished by 'manure digesters'.

Digesters and soil fertility

A crucial prerequisite for good soil fertility is a sufficient amount of organic matter. In order to maintain or improve this, much biomass (carbon) is needed. In the fermentation and processing of manure this is actually removed. The deterioration of soil fertility (caused by a loss of humus content and thus the soil organisms) means that the water buffering capacity of the soil also deteriorates, and free minerals are therefore washed out much faster. The soil dries out faster and needs to be more frequently irrigated or sprayed with water. Overall a dead end.

Spread of zoonoses

An underestimated problem of central manure digesters is that manure from infected animals also goes into the digesters. That remains a possibility and is still permitted. Now there are some rules regarding pasteurization, but this is not always done everywhere. And even if it is done then it is certainly possible that pathogenic bacteria and viruses survive the pasteurization step and use of digestate can lead to the spread of animal diseases. Take for example thermophilic spore-forming bacteria such as XTAS-spores, which can adversely effect the quality of milk. They survive a pasteurization at 70 degrees C. Another example is anthrax that is able to survive even higher temperatures. Use of fermentation products can thereby lead to further spread of animal diseases. Intensive farming already runs a risk of serious collapse due to animal diseases, as recently revealed again the by bird flu.⁷

The already very dominant presence of the livestock sector in the Dutch countryside is increasingly losing public support among the Dutch public. The commitment of the Dutch government to the creation of large numbers of manure treatment plants is meeting with great resistance. Local residents are very worried about the weak regulation of the environmental

⁷ <http://www.mobilisation.nl/index.php?id=37>

impact on the areas surrounding the fertilizer plants. Please refer to Annex II to this letter. The Dutch government has given the Dutch public no clear opportunity of participation or consultation on its position on the Dutch obligations under the Nitrates Directive.

Up until now, the Dutch government has neglected to take into consideration the possibility of shrinking the excessive size of the Dutch livestock herd. A contraction of livestock is a more than viable option since for many years the number of livestock farms has been shrinking, and thus production space is reduced naturally. However, the Dutch authorities allow for the manure production quotas of the livestock farms that are closing to be put on the market and sold to other livestock farms wishing to expand, without any reduction in some form of these production rights.

Until recently, the Dutch government also permitted ammonia emission rights to be traded without any reduction of these emission rights.

The Dutch dairy herd has risen sharply in recent years.

The Dutch government could and should have foreseen that the dairy sector would expand with the expiry of the milk quota. The government should be blamed for their flawed approach in preventing the growth of the livestock herds.

An extension of the derogation would be in opposition to the objectives of the Nitrate Directive.

A new derogation is incompatible with the Dutch and European interest of limiting the harmful effects of livestock production and bringing them into accordance with environmental requirements.

You are requested not to consent to a new Dutch derogation for the Nitrates Directive.

Conclusion

The decision of your Committee on the Dutch derogation touches on the credibility of European environmental policy. The past 40 years of Dutch policy efforts attempting to come into compliance with the requirements of the Nitrates Directive can only be called seriously inadequate. The Dutch government is blameworthy of not drawing conclusions resulting from the serious damage caused by the excessive size of the Dutch livestock herd.

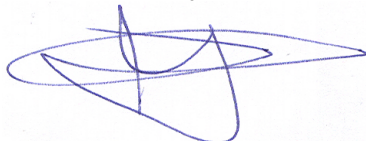
You are requested to take the contents of this letter into account in your decision regarding the request of the Dutch government for a further extension of the Nitrates Directive.

We are of course available for any further clarification.

On behalf of Mobilisation for the Environment, Association of Environment and Public Space Foundation,

Thank you for your attention.

Yours sincerely,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and lines, appearing to be 'Johan G. Vollenbroek'.

drs. ing. Johan G. Vollenbroek

Copy:

- the Dutch government,

c / o State Secretary for Economic Affairs, PO Box 20401, 2500 EK The Hague

Appendix I with letter MOB Final Derogation Nitrates Directive dated January 23, 2017

The inadequate approach of the state regarding the pollution of water and soil by livestock does not stand in isolation. Dutch livestock farming is the cause of multiple, partially related problems, which the Dutch government deals with inadequately.

This will be expanded on below.

- Inadequate protection against health risks

Due to the Dutch livestock sector a potentially drastic deterioration in the quality of life of residents exists as a result of, among other things, particulates, endotoxins and zoonoses.

The health risks of endotoxins and zoonoses have been extensively studied in the Netherlands. This research is a direct result of a series of deaths due to Q fever, caused by large-scale goat farms.

In the meantime, several research reports have been published, and also a number of opinions issued by relevant expert bodies. To date, the Dutch government has not come up with a tangible response to reduce the health risks to an acceptable level.

Please refer to the following websites:

www.rivm.nl/Onderwerpen/V/Veehouderij_en_gezondheid/Onderzoek_veehouderij_en_gezondheid_omwonenden_VGO

www.ggdhvb.nl/nieuws/2016/07/Maatregelen-nodig-om-gezondheidsrisico-s-voor-omwonenden-veehouderijen-te-beperken

The indecisive response of the Dutch public administration to the Q fever outbreak should be born in mind. The National Ombudsman published a report on the inadequate action taken by the Dutch government. Reference is made to the relevant Ombudsman's report:

www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2012/nationale-ombudsman-over-de-qkoortsaanpak-de-overheid-heeft-het-vertouwen-van-de

At present a patient organization has started legal proceedings to establish the liability of the Dutch government for damages incurred as a result of their inadequate and reprehensible response. Please refer to the following website:

www.stichtingquestion.nl

- Inadequate protection against odour pollution

The odour from livestock leads to a significant deterioration in the quality of life of people living near farms. The legally established Dutch standards for odour levels are controversial. The requirements that need to be met by the livestock industry in order to limit the effects of odour emissions is weak, even though the available environmental techniques could offer a much higher level of protection. The current level of protection for local residents is seriously inadequate.

Reference is made to the GGD Note: Opinions GGD on Self Evaluation Act odours and livestock of 29 May 2015. See:

www.ggdghor.nl/media/filebank/c926e74e77064eb3bdaf952df7777b2f.pdf

There follows a reference to the website of the civic organization Max5Odeur for further information about the insufficient protection offered by the Wet geurhinder en veehouderij (Law on odour emissions from livestock).

www.max5odeur.nl/?page_id=27

- Habitat directive, severe environmental damage by nitrogen

For decades, the Dutch government has shown no ambition in dealing with the ammonia emissions resulting from the livestock herd. Reference is made to the Mobilisation web page:

www.mobilisation.nl/index.php?id=37

Programmatic Approach Nitrogen, established by the Dutch government as a result of the Habitats Directive, is controversial, and is now the subject of legal proceedings at the highest Dutch administrative court, the Administrative Jurisdiction Division of the Council of State (Raad van State). It is controversial because of both the extremely low level of ambition (in 2060 the ecological policy goals will still not be reached) as well as conflicts with the legal requirements.

We refer to the press release of the Council of State.

www.raadvanstate.nl/pers/persberichten/tekst-persbericht.html?id=991&summary_only=&category_id=8

- Subsidy for intensive livestock farming, I

Meanwhile, a business size of more than 10,000 pigs or 100,000 laying hens has become customary in the Dutch livestock industry. Such a business volume is currently allowed by the Dutch government in the immediate proximity of residents and / or sensitive natural areas.

In Grubbenvorst (municipality of Horst aan de Maas) at present a pig farm is being established with space for 36,000 pigs, as well as a broiler business for keeping 1.1 million broilers. These business initiatives are moreover proposed within a short distance of local residents. These business initiatives have furthermore been established with a grant from the Dutch government. Please refer to the following website:

www.nos.nl/artikel/393267-subsidie-voor-gigastal-limburg.html

www.wakkerdier.nl/persberichten/gigastal-krijgt-miljoenen-subsidie

- Subsidy for intensive farming, II

The livestock sector have also been provided with tens of millions of Euros in subsidies to encourage the use of air scrubbing techniques. However, the proper functioning of the scrubbers often appears flawed.

Moreover, the subsidies are at odds with the principle of 'the polluter pays'. Currently the Dutch taxpayer funds a significant part of the – presumably flawed - functioning scrubbers.

For an estimate of the size of the subsidies refer to the publication of Stichting Wakker Dier. See:

www.wakkerdier.nl/uploads/media_items/rapport-luchtwaters-2015.original.pdf

- Weak enforcement of the prevailing environmental regulations

To the extent that legal rules exist, the Dutch government inadequately enforces compliance with those rules. For example, there is a lack of enforcement of the emission reducing stable technologies, more specifically the air scrubbing technologies.

Reference is made to some of the reports issued by central government that reveal this lack of enforcement.

Monitoring and compliance oversights by the IPPC branch of intensive livestock sector; Research into air scrubber systems and the effect on ammonia emissions (Environment and Transport Inspectorate, 2012). Available online at:

www.ilent.nl/onderwerpen/leefomgeving/risicovolle_bedrijven_en_activiteiten/publicaties_en_rapporten/

Province of North Brabant; Results Brabant wide supervisory approach scrubbers 2011-2012

www.brabant.nl/applicaties/sis/download.ashx?qvi=44331

From the Dutch media, Vrij Nederland May 28, 2013: *Inadequate supervision: it stinks in pigsty Netherlands*

www.vn.nl/falend-toezicht-het-stinkt-in-varkensstal-nederland/

Furthermore reference is made to an even more blatant enforcement deficit under the obligations of the Habitats Directive. Possibly thousands of existing livestock farms have been illegally expanded without any intervention by the Dutch government. Please refer below to the government sponsored research:

Decentralization nature: Northern provinces to move; Northern Court, January 22 2014).

From this study the following passage is cited:

The administration of the province of Drenthe has, until the PAS definitively enters into force, set their own interim policy in December 2012 to regulate the nitrogen deposition in Natura 2000 areas. This policy is based on a recommendation contained in the Green Manifesto Drenthe. The province has up until mid-2013 granted EU Habitat Directive permits to more than 300 agricultural businesses. In late 2013 the provincial administration decided to suspend the authorization of permits until February 1, 2014. The province gives as its reason that the interim policy makes a potential doubling of agricultural businesses possible and represents a risk to the successful application of the PAS⁸ from 2014. In addition, there is the problem of the so-called interim extenders, agricultural companies without EU Habitat Directive permits that have expanded between 1994 and 2009. This applies to potentially some 1,000 companies.

⁸ Dutch administrative programme by virtue of the Habitat Directive aiming on nitrogen emission and deposition reduction [addition of JV]

See:

www.noordeljkerekenkamer.nl/nl/onderzoek/actuele-rapporten/79-decentralisatie-natuurbeleid-de-noordelijke-provincies-aan-zet

-Dutch government's reputation for lack of responsible environmental care

The Dutch public administration, in the opinion of many, has developed a negative reputation in the past 20 years concerning its duties of care for the Dutch environment. The Dutch Environmental Assessment Agency recently published the following official report on the substandard direction by the Dutch government. This report also discusses the impact of farming on the environment.

www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2016/richtinggevend-rijksbeleid-nodig-om-uitstoot-broeikasgassen-te-beperken

In a recent farewell speech, professor and former Agricultural Minister Cees Veerman criticized the lack of leadership:

www.resource.wur.nl/nl/show/Veerman-oordeelt-voor-de-laatste-keer-.htm

- Overview incomplete

The above list is incomplete. The unsightly spatial effects of bulky buildings in the landscape, the impact of heavy goods vehicles for farming (fertilizer, feed, and animal transport) on the local population, the often deficient animal welfare standards, the over cropping due to the production of animal fodder and the contribution of livestock herds to greenhouse gas emissions should not remain unmentioned.

- Summary

Many EU Member States have their own specific environmental problems. The Dutch environmental damage is largely due to the exceptional density of livestock, and the consequently exceptionally high manure production (about 75 million tons of manure annually).

To date, the Dutch government has let the short-term business interests of roughly forty thousand livestock farmers prevail above the interests and quality of life of seventeen million Dutch citizens.

The Dutch livestock sector currently has weak public support from the Dutch population. The Dutch government's response to limiting the environmental impact of intensive farming is inadequate. Given the high population density of the country and the impact of the exceptional density of livestock in the Netherlands on its people and environment, there is an urgent need for a decisive change of direction.

Appendix II by letter MOB Final Derogation Nitrates Directive dated January 23, 2017

Many Dutch citizens are deeply concerned about the promotion of manure treatment by the Dutch government. Below is a list of website of concerned citizens and media reports about local manure treatment projects.

Asten:

<https://petities.nl/petitions/geen-mestfabriek-in-asten?>

Roosendaal:

<http://www.omroepbrabant.nl/?news/2478551183/Verzet+tegen+'stinkende'+mestfabriek+in+Roosendaal+'We+vr ezen+voor+onze+gezondheid.aspx>

Landhorst:

<http://www.stopmestfabriek.nl>

Oss:

<http://www.bd.nl/regio/oss-uden-veghel-e-o/oss/verzet-in-oss-ook-stad-praat-nu-over-mestfabrieken-1.6085312>

Horst aan de Maas:

<http://www.1limburg.nl/verzet-tegen-uitbreiding-biogasinstallatie-ashorst-horst>

Tirns:

<http://www.max5odeur.nl/?p=324>

Groenlo:

<http://megamestvergistergroenlonee.nl>

Dalfsen:

<http://www.destentor.nl/regio/dalfsen/mestprotest-dalfsen-ontspoor-1.4787069>

Varsseveld:

<http://www.gelderlander.nl/regio/achterhoek/waarschuwing-komst-vergister-naar-varsseveld-1.2261694>

Deurne:

<http://www.ed.nl/regio/deurne-e-o/deurne/massaal-protest-tegen-mestfabriek-deurne-1.3627614>

Zenderen:

<http://www.tubantia.nl/regio/hengelo-en-omgeving/borne/protest-mestfabriek-zenderen-tot-aan-raad-van-state-1.4979175>

Helmond:

<http://www.ed.nl/regio/helmond/onrust-over-meer-stank-den-ouden-in-helmond-1.6227589>

Witteveen:

<http://www.rtv-drenthe.nl/nieuws/86583/Stankoverlast-door-biovergister-in-Witteveen>

Wanroy:

<http://www.gelderlander.nl/regio/maasland/st-anthonis/opnieuw-klachten-over-geluid-en-stank-van-mestverwerker-cleanenergy-1.5997473>

Kreijl:

<http://www.agripress.nl/start/artikel/551695/nl>

Venray:

<http://www.peelenmaasvenray.nl/nieuws/venray/55376/ophef-mestfabriek-aan-metaalweg>

Grubbenvorst

<http://www.behouddeparel.nl/?q=node/3965>